

Az ősi japán színház több műfajt is kidogozott, amelyek a 15-16. században nyerték el végleges formájukat - attól eltekintve, hogy a 17. században letiltották a nőket a színpadról. Európában a kabuki, és a no a legismertebb, ezek közül a kabuki a népszerűbb és a szórakoztatóbb, a no pedig a kifinomultabb, stilizáltabb. Ennek a színházi műfajnak minden részlete szimbolikus, áttételes, célja, hogy egy olyan lelkiállapot eléréséhez segítse hozzá a nézőt, amelyben kinyílnak az érzékeken túli világ számára, alkalmassá válik a buddhista meditációra.

A kabuki színház egy meglehetősen legrégebbi XVI. századi ének- és táncelőadásban gyökerezik. A XVI. század utolsó évtizedében Kyotóban rendezett, kizárólag nőket szerepeltető énekes-táncos előadások (onna kabuki- noi kabuki) elindítójának általában az Okuni nevű színésznőt tekintik. A sogunátus népszerűvé váló műsorait más női csoportok is utánozni kezdték; működésüket az előadások egyre kihívóbb szexuális jellege miatt 1629-ben betiltották. A fiatal férfiakat 1652-ben tiltották ki a színpadról, és ezután minden szerepet idősebb férfiak alakítottak. Az előadások ettől fogva lényegében a férfiak fizikai teljesítményét és a homoszexuális kapcsolatokat jelenítették meg. Ez a fejlemény készítette a kormányzatot a nyilvános férfiszerelem elleni fellépésre: a női szerepeket játszó színészek (onnagata) haját kendővel takarták el. A kabuki fokozatosan teremtette meg teljesen kifejlett drámai világát. A kabukit nagy színházakban adták elő, ahol a férfiakból és nőkből álló közönség hosszú órákat ült végig. A színészek a kabuki világát alkotó családokból kerültek ki. A családok némelyike bizonyos karakterek megformálására specializálódott: a Danjúró dinasztia például harcias férfialakításairól volt nevezetes. A színműírók a történelemből, a mitológiából vagy Edo mindennapi életéből merítették tárgyukat. Kialakultak az egyes műveket jellemző sajátos előadásmódok.

Nyomatokon gyakran találkozunk a kifejezetten agresszív és durva játéktílus (aragoto) megörökítésével vagy az ezzel szoros rokonságot mutató mie-stílussal, amelyeken a színész a jelenet csúcspontján egy időre valamilyen drámai pózba merevedett.

A kancsalul maga elé meredő színészt ábrázoló nyomatok, amelyekkel gyakran találkozhatunk, ilyen pillanatokot örökítenek meg. Hangsúlyoznunk kell, hogy a kabuki kizárólag Edo nem samuráj lakóinak szórakozása volt: a samurájok ugyanis nem teheték be a lábukat a színházba.

A no (noh, nogaku) dráma (japán énekes táncos dráma).

A japán színháztudomány panteista - mindent istenítő - kultikus eredetű, mint majd minden nép alakoskodó szokása, tánca és színháztudománya. A japán színháztudomány a sintoista és buddhista szokásokból fejlődött ki.

A sintoizmus nemcsak a japán lélek derűs kedélyvilágát, hanem az abból kiáradó csodálatosan változatos művészeti megnyilatkozásokat is megmagyarázza. A japánok a természeti jelenségekben, a dolgokban magát a tárgyat s a benne feltételezett szellemet egyformán imádják. A víz istene és a víz között, a sintoista felfogás szerint nincs különbség. A japán színháztudomány ősi formáját a kagura-nak vagy vazaoki-nak nevezett táncot enélkül nem érthetjük meg.

A kultikus eredetű japán táncművészet a sintoista elemeken kívül az idők folyamán a buddhizmus sugallta táncművekkel is gazdagodott. A japánok a VI. században ismerték meg a buddhizmust, mely felébresztette bennük az érdeklődést a kínai műveltség iránt. A kínai műveltség pedig hellenisztikus elemeket is közvetített a japánoknak. E sokféle hatás eredményezte, hogy a japán színháztudomány végtelenül változatosra fejlődött.

A VII. században már a legkülönbözőbb kultikus hangszerekről, táncokról, zenekarokról tudunk. A tánc és a zene nemcsak a szertartások főeleme volt, hanem a mágiában is jelentős szerephez jutott. Ilyen varázstánc a sambazo. A IX. századból ismeretes a japán lélek derűjét, szelíd kedélyét kifejező sirabiosi-tánc, a komikus elemekben bővelkedő sarukagu és a falusi életet dicsérő dengaku. A X. században történt dinasztikus válság a katonai szellem uralomra jutását eredményezte. Ekkor már teljes és végleges a buddhizmus térhódítása Japánban. A bonzok (papok) azonban nem tiltják el a sintoista eredetű táncokat. A dengaku soha eddig nem tapasztalt népszerűségnek örvend. A XII. században hivatásos zenészek játékára táncolják a fizetett táncosok a dengakut, melyek előadási helye már nem kizárólagosan a pagoda udvara, hanem a folyók partjai is. A XIV. század első felében pedig az énekes táncos játéknak egy új fajtájáról tudunk, melynek elemei között megtaláljuk mind a hindu, mind a kínai pantomimika hatását. Az új énekes-táncos drámának megjelenése döntő jelentőségű a japán színháztudomány történetében.

Az új műfaj neve nogaku, melyet röviden NO néven emleget a színháztörténet. A no már nem japán nemzeti eredetű játék. Népszerűsítői pedig bonzok voltak, akik a harcosok tetteiről szóló dalokból, a heijokuk-ból átvettek néhány motívumot és beleszőtték a no-ba, melynek előadására külön termet építettek. Ez volt az első sajátos japán színház. A színpadot három oldalról láthatta a néző. Olyan volt, mint egy magánlakás előrenyúló terasza, melyet egy galéria hosszabbított meg a lakosztályok felé. A teraszt néhány lépcső kötötte össze az udvarral, ahol a nézők sorakoztak. A no főszereplője a site, álarcot viselt. A főleg koreografikus jellegű,

Írta: Faragóné Tartler Mónika

2007. augusztus 18. szombat, 15:30

énekes no-k előadása közben a színészek burleszkszerű jeleneteket is előadtak. Ezeket kiogen-nek nevezték.

Forrás:

[http://www.terebess.hu/keletkultinfo/lexikon/kabuki.](http://www.terebess.hu/keletkultinfo/lexikon/kabuki)

[html http://www.literatura.hu/lexikon/n.](http://www.literatura.hu/lexikon/n)

[htm http://www.filmkultura.hu/2007/articles/films/ahogytetszik2.hu.](http://www.filmkultura.hu/2007/articles/films/ahogytetszik2.hu)

[html http://www.noh-kyogen.com/english/index.html](http://www.noh-kyogen.com/english/index.html)